

YENİ TÜRK EDEBİYATI MUKADDEMELERİNDE EDEBİ TÜR VE MESELELER HAKKINDAKİ MÜLAHAZAT

Ferudun AY

International Burch University Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bölüm Saraybosna / Bosna
Hersek

Anahtar Kelimeler: Mukaddeme, Tanzimat, Servet-i Fünun, mülahazat, edebi türler.

ÖZET

Türk edebiyatı 1839 Tanzimat Fermanı diğer bir adı ile Mustafa Reşid Paşa tarafından Gülhane Hattı Hümayunu da denilen yenileşme beratının yürürlüğe girmesiyle hızlı bir değişim ve gelişim içerisine girer. Esasında Osmanlı Devleti'nin, Batı medeniyetine yönelişi resmîyet kazanmamış haldeyken, varolan ve devam eden değişim ve gelişim böylelikle resmîyet kazanır. Bu berat birçok alanda olduğu gibi edebiyat alanını da etkiler ve aktif bir fikir haline dönüştürür. Böylelikle Türk edebiyatına yeni türler girmeye başlar. Batı edebiyatından, edebiyatımıza, roman, hikâye, şiir(teknik, tema), tiyatro, gazete, deneme, fabl, makale, röportaj gibi yeni edebi türler girer. Batı orijinli edebi türlerin önsözü, eskilerin tabir ettiği sebab-i telif-i kitap(kitabın yazılışının sebebi) tabir edilen mukaddeme(önsöz) de değişime uğrar ve varolan terim anlamının yanında başka bir mana ve görev de üstlenir. Yeni dönem de mukaddeme yenileşme dönemi edebiyatı ürünlerinin ilk sayfalarında eserin niçin ve ne maksatla yazıldığı anlamının yanında şahsiyetlerin edebi anlayışlarının belirleyici olduğu bir saha halini alır. Çalışmada Tanzimat ve Servet-i Fünun edebiyatı dönemi içinde yazılan edebi eserlerin önsözlerinden hareketle, eser mukaddemelerinde geçen dönem edebiyatı hakkındaki meseleler, edebi tür ve şahsiyetlerin edebi türlere bakışını verilmeye çalışıldı.